

УДК 378.015.31:[613]-051

**ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ
ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я
ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

I. О. Корженко

*Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
(Харків, Україна)*

E-mail: korgenko.i@yandex.ua

**THE RESEARCH OF THE VALUE-MOTIVATIONAL
COMPONENT OF FUTURE HEALTH BASICS TEACHERS
TOWARDS IMPLEMENTATION OF HEALTH
PRESERVING TECHNOLOGIES**

I. O. Korzhenko

V. N. Karazin Kharkiv National University (Kharkiv, Ukraine)

Розкрито сутність ціннісно-мотиваційного складника готовності майбутніх учителів основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій. Представлено результати експериментального дослідження пізнавального інтересу учителів-практиків та майбутніх учителів основ здоров'я до питань застосування здоров'язбережувальних технологій. Для оцінки ціннісно-мотиваційної складової готовності майбутніх учителів основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій була використана розроблена Ю. С. Лук'яною анкета «Інтерес до використання здоров'язбережувальних технологій» у власній модифікації. Аналіз результатів дослідження свідчить про те, що 60% учителів основ здоров'я мають

© Корженко І. О., 2014

<http://orcid.org/0000-0003-3182-3846>

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.18828>

ситуативний рівень інтересу, 33% опитуваних проявляють стійкий інтерес, у 7% учителів виявлено відсутність інтересу до застосування здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності. Аналіз рівня сформованості інтересу майбутніх учителів основ здоров'я свідчить про те, що в усіх експериментальних групах переважає ситуативний інтерес до застосування здоров'язбережувальних технологій (60% респондентів).

Ключові слова. Здоров'язбережувальні технології, учителі, здоров'я, готовність, ціннісно-мотиваційна складова.

Постановка проблеми. На сьогоднішньому етапі розвитку педагогічної науки є очевидним, що організація педагогічного процесу має ґрунтуватися на технологіях здоров'язбереження, а здоров'я учнів є пріоритетною цінністю освіти. Учитель має виходити з того, що в навчально-виховній системі основний суб'єкт — учень, а головна цінність — його здоров'я. Концепція формування в дітей та молоді позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, затверджена Міністерством освіти і науки України в липні 2004 року, підкреслює, що школа, трудові колективи, сім'я – найефективніші інституції формування здорового способу життя та культури здоров'я дітей та молоді [7]. У той же час освітній процес у сучасній школі являє собою один із значних чинників зниження здоров'я учнів, концепція здоров'язбереження в навчально-виховному процесі до теперішнього часу є нереалізованою, чому сприяють суперечності в теорії і практиці загальної середньої освіти. Провідним є протиріччя між гуманістичними ідеями побудови особистісно-орієнтованого педагогічного процесу, необхідністю навчання з урахуванням здоров'язбережувальних принципів та браком у вчителів відповідного практичного досвіду й недосконалість відповідних виховних технологій.

Аналіз психолого-педагогічної і методичної літератури з проблеми, зокрема наукових праць О. Матафонової [18], А. Москальової, Е. Шатрової [21], дає підстави стверджувати, що ефективність педагогічної діяльності в галузі збереження та зміцнення здоров'я школярів безпосередньо залежить від рівня відповідної підготовки вчителів, що підкреслює актуальність підготовки учителів основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових джерелах проблема готовності людини до професійної діяльності розглядається з

позицій декількох підходів, а саме: креативний (В. Загвязінський [13], С. Сисоева [23] та ін.) — готовність до фахової діяльності означає здатність до творчості, фахову майстерність як творчість; культурологічний (Г. Васянович [8] та ін.) — готовність до професійної діяльності виявляється через рівень сформованості професійної культури; професіографічно-функціональний (В. Сластьонін та ін.) — готовність означає поєднання різних за змістом готовностей [24]. Існує також і так званий змішаний підхід (Н. Мойсенюк, І. Підласий та ін.), який сполучає різні вище зазначені підходи [17; 19]. Педагогічний аспект формування ціннісного ставлення до здоров'я репрезентовано в працях В. Андрєєва [3], О. Жабокрицької [12], С. Кириленко [14] та інших. Мотиваційна готовність майбутнього фахівця до педагогічної діяльності та її діагностика є об'єктом пильної уваги багатьох дослідників. У психологічній площині вона представлена дослідженнями В. Безпалька [5], Г. Балла [4], М. Дьяченка [11], В. Семиченко [22] та ін. З педагогічних позицій її презентують праці К. Дурай-Новакової [10], Л. Кондрашової [15], В. Сластьоніна [24] та ін.

Метою статті є визначення сутності, змісту, а також дослідження сформованості в майбутніх учителів основ здоров'я та учителів-практиків ціннісно-мотиваційної складової готовності до застосування здоров'язбережувальних технологій.

Завданнями наукового пошуку є:

1) Проаналізувати психолого-педагогічну літературу з метою з'ясування сутності ціннісно-мотиваційного компоненту як структурного складника готовності майбутніх учителів основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів;

2) Визначити рівень сформованості інтересу до застосування здоров'язбережувальних технологій в учителів основ здоров'я загальноосвітніх навчальних закладів Московського району м. Харкова;

3) Визначити рівень сформованості інтересу до застосування здоров'язбережувальних технологій у майбутніх учителів основ здоров'я (студентів-валеологів 2–5 курсів філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна).

Виклад основного матеріалу. Готовність майбутнього педагога до педагогічної діяльності науковці розглядають як певну характеристику потенційного стану, що дозволяє педагогу «ввійти у професійне

співтовариство і розвиватися в професійному відношенні» [9]. Загалом, згідно з довідниковою літературою, готовність є станом готового, а «готовий» – це такий, який зробив необхідне приготування до чого-небудь; знаходиться у стані, близькому до чого-небудь; заздалегідь продуманий, підготовлений, складений; уже склався, набув досвіду, досяг високої майстерності [2]. Аналіз існуючих підходів показує, що найчастіше готовність до професійної діяльності розглядається як активний стан особистості, що викликає діяльність; як наслідок діяльності; як якість, що визначає установки на вирішення професійних ситуацій та завдань; як передумова до цілеспрямованої діяльності, її регуляції, стійкості, ефективності [25]. І. Ісаєв і В. Сластьонін до структури готовності педагога до професійної діяльності відносять два основних блоки: теоретичний та практичний. *Теоретична готовність* — це готовність до теоретичної діяльності, що, у свою чергу, виявляється в узагальненому вмінні педагогічно мислити, тобто мати аналітичні, прогностичні, проєктивні та рефлексивні вміння. Зміст *практичної готовності* педагога виражається в зовнішніх (предметних) уміннях, тобто в діях, які можна спостерігати. До них відносяться вміння: організаторські (мобілізаційні, інформаційні, розвивальні, орієнтаційні), комунікативні (перцептивні вміння, вміння педагогічного спілкування, вміння педагогічної техніки) та прикладні вміння [8]. Узагальнюючи різні підходи до проблеми готовності, можна виділити два основних тлумачення: 1) готовність — особливий психічний стан, установка особистості на здійснення певної діяльності; 2) готовність — складне багаторівневе утворення, що включає в себе пізнавальні, вольові, мотиваційні, моральні характеристики особистості [11].

З опорою на наукові джерела (М. Дьяченко, Л. Кандибович, Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, В. Сластьонін [11, 15, 24] та інші) вважаємо, що *готовність майбутнього учителя основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій* в основній школі є інтегрованим, стійким утворенням особистості, яке формується в процесі цілеспрямованої професійної підготовки майбутнього вчителя та характеризує його психологічний стан, якості (психологічна складова), професійні знання (науково-теоретична складова), уміння та навички (практична складова), що забезпечують збереження, зміцнення та формування здоров'я суб'єктів навчально-виховного процесу.

З опорою на теорію діяльності, принципи єдності свідомості та діяльності (Л. Виготський, Н. Кузьміна, О. Леонтьєв, В. Семиченко, В. Сластьонін [22; 24] та інші) до основних *структурних компонентів готовності майбутніх учителів основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій* у нашому дослідженні відносяться: ціннісно-мотиваційний (психологічний), змістовно-операційний та рефлексивно-оцінний компоненти. Результатом сформованості кожного складника є розвиток певних ціннісно-сміслових орієнтацій, знань, умінь, навичок студента, а результатом сформованості всіх компонентів є готовність майбутнього вчителя основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності. Розглянемо більш детально ціннісно-мотиваційний компонент готовності майбутніх учителів основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій.

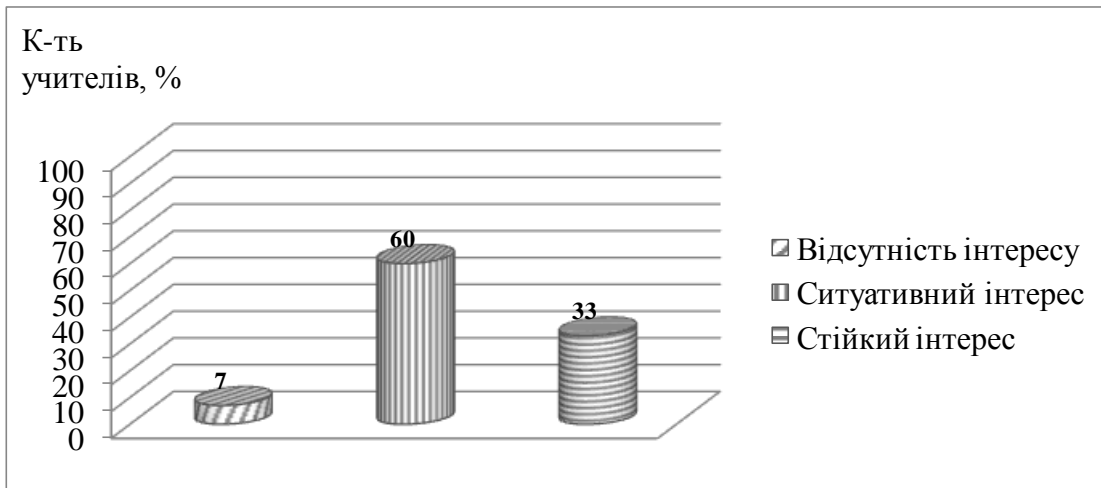
Професійна діяльність педагога може бути успішною лише в тому разі, якщо він постійно прагне до підвищення своєї кваліфікації, вдосконалення педагогічної майстерності. Для виявлення ініціативи людині потрібні мотиви, зацікавленість, орієнтація на певні цінності. Таким чином, готовність учителя основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій може виявлятися лише в нерозривній єдності із цінностями особистості, за умов глибокої зацікавленості та мотивації до даного виду діяльності.

Ціннісно-мотиваційна складова готовності майбутнього учителя основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій як компонент мотиваційної сфери особистості є інтегральною якістю, що характеризується сукупністю ціннісних орієнтацій, соціальних настанов, схильностей, інтересів, потреб, які складають основу мотивів, тобто все те, що охоплює поняття спрямованості людини. Найважливішим аспектом ціннісно-мотиваційної складової готовності майбутнього вчителя основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій є усвідомлення ним ідей здоров'язбереження й здоров'яформування в навчально-виховному процесі [17]. Ціннісно-мотиваційний компонент готовності майбутніх учителів основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій забезпечує професійну спрямованість особистості, формування в майбутніх учителів основ здоров'я ставлення до індивідуального та суспільного здоров'я як до пріоритетної цінності та застосування здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному

процесі як засобу його досягнення; формування потреби та стійкої мотивації до здоров'язбережувальної діяльності. Р. Немов пояснює мотивацію як діяльність, спрямовану на досягнення певної мети, а мотив – як стійку особистісну властивість, що спонукає до вчинення певних дій [20]. Отже, ціннісно-мотиваційний компонент готовності до застосування здоров'язбережувальних технологій характеризує здатність особистості до внутрішньої мотивації дій, готовність та ініціацію здійснення практичних дій, що спрямовані на турботу про здоров'я [6].

Організація та проведення експерименту. У рамках семінару «Використання здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності учителів основ здоров'я» було проведене дослідження рівня інтересу учителів основ здоров'я загальноосвітніх шкіл Московського району м. Харків до застосування здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності. До дослідження були залучені вчителі основ здоров'я у загальній кількості 30 осіб. Для оцінки ціннісно-мотиваційної складової нами була використана розроблена Ю. С. Лук'яновою анкета «Інтерес до використання здоров'язбережувальних технологій» [17] у власній модифікації. Учителям було запропоновано висловити власне ставлення до питань використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі. Анкета містить 10 тверджень. Опитуваний мав оцінити за трибальною шкалою ступінь своєї згоди з кожним твердженням: 1 – незгодний, 2 – частково згодний, 3 – повністю згодний. За набраною кількістю балів оцінювались результати: 23–30 балів – стійкий інтерес до використання здоров'язбережувальних технологій (респондент прагне проникнути в сутність професійної діяльності, сприймає її завдання і зміст у нерозривній єдності зі здоров'язбереженням вихованців; активно та із зацікавленістю бере участь у проведенні навчально-виховних заходів з формування готовності до використання здоров'язбережувальних технологій, інтенсивно займається самостійно); 15–22 бали – ситуативний інтерес (щоб проникнути в сутність професійної діяльності, опитуваний потребує імпульсу ззовні; виявляє епізодичну зацікавленість процесом власного вдосконалення як певний відгук на якусь емоційно привабливу ситуацію); менше 15 балів – відсутність інтересу до використання освітніх здоров'язбережувальних технологій (не цікавиться сутністю професійної діяльності, відзначається явним або прихованим небажанням займатися підвищенням рівня професіоналізму).

Отримані результати представлені на рисунку 1.

Рис. 1. Ціннісно-мотиваційна складова готовності учителів загальноосвітніх шкіл Московського району м. Харків до застосування здоров'язберезувальних технологій

Аналіз представлених даних свідчить про те, що в 60% учителів основ здоров'я виявлено ситуативний інтерес, 33% опитуваних проявляють стійкий інтерес, у 7% учителів відсутній інтерес до застосування здоров'язберезувальних технологій у професійній діяльності. Результати проведеного наукового пошуку підтверджують актуальність впровадження методики підготовки учителів основ здоров'я до застосування здоров'язберезувальних технологій з метою підвищення рівня компетентності викладачів у питаннях збереження здоров'я учасників навчально-виховного процесу.

Наступним завданням дослідження було вивчення рівня сформованості в майбутніх учителів основ здоров'я інтересу до застосування здоров'язберезувальних технологій. До експерименту були залучені студенти-валеологи 2-го, 3-го, 4-го, та 5-го курсів філософського факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна у загальній кількості 43 особи. Результати дослідження представлені на рисунку 2.

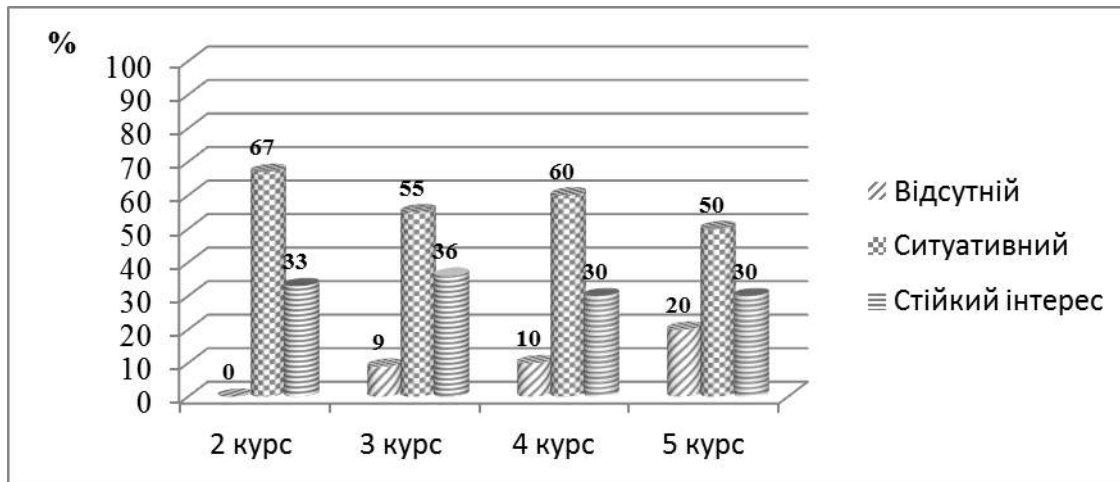

Рис. 2. Ціннісно-мотиваційна складова готовності студентів-валеологів 2, 3, 4 та 5 курсів ХНУ імені В. Н. Каразіна до застосування здоров'язбережувальних технологій

Аналіз даних щодо рівня сформованості інтересу майбутніх учителів основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій свідчить про те, що в усіх експериментальних групах переважає ситуативний інтерес. Тобто студенти виявляють епізодичну зацікавленість процесом удосконалення власної здоров'язбережувальної компетентності та мають не достатньо розвинений ціннісно-мотиваційний компонент готовності до застосування здоров'язбережувальних технологій. За нашими даними, більшість майбутніх учителів основ здоров'я (60% респондентів) не приділяли значної уваги підвищенню свого професійного рівня в галузі здоров'язбереження учнів і майже ніколи не цікавилися цими питаннями поза навчальним процесом. У 9% респондентів виявлено відсутність інтересу до застосування здоров'язбережувальних технологій. Оскільки мотивація визначає професійно-педагогічну спрямованість, вкрай актуальним для даної групи студентів є формування ціннісно-мотиваційної складової готовності до застосування технологій збереження здоров'я в освітній діяльності. Згідно результатів експерименту, лише 31% опитуваних сприймає завдання і зміст професійної діяльності в нерозривній єдності із здоров'язбереженням вихованців; активно та із зацікавленістю бере участь у проведенні навчально-виховних заходів з формування готовності до використання здоров'язбережувальних технологій.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Аналіз результатів дослідження свідчить про те, що ціннісно-мотиваційний компонент готовності майбутніх учителів основ здоров'я

охоплює потреби, інтереси, мотиви та цінності, соціальні орієнтації, педагогічну спрямованість учителів на розвиток здоров'язбережувальної компетентності. За результатами емпіричного дослідження можна зробити висновок про те, що більшість учителів-практиків (60% опитуваних) та майбутніх учителів основ здоров'я (60% респондентів) виявляють епізодичну зацікавленість процесом вдосконалення власної здоров'язбережувальної компетентності та мають не достатньо розвинений ціннісно-мотиваційний компонент готовності до застосування технологій формування, збереження та зміцнення здоров'я суб'єктів навчально-виховного процесу.

Перспективою подальшого дослідження є розробка методики підготовки майбутніх учителів основ здоров'я до застосування здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності з акцентом на формування ціннісного ставлення до індивідуального та суспільного здоров'я, що забезпечить оптимальні умови для повноцінної реалізації психофізичних можливостей, збереження та зміцнення здоров'я суб'єктів навчально-виховного процесу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Абдуллина О. А. Мониторинг качества профессиональной подготовки / О. А. Абдуллина // Высшее образование в России. — 1998. — № 3. — С. 35-39.
2. Андреев В. И. Эвристическое программирование учебно-исследовательской деятельности / В. И. Андреев. — М.: Высшая школа, 1981. — 240 с.
3. Андреева Г. М. Социальная психология: учеб. для студентов вузов, обучающихся по направлению и специальности «Психология» / Г. М. Андреева. — М.: Аспект Пресс, 2008. — 363 с.
4. Балл Г. О. Гуманізація загальної та професійної освіти: суспільна актуальність і психолого-педагогічні орієнтири / Г. О. Балл // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія / за ред. І. А. Зязюна. — К.: Вид-во «Віпол», 2000. — С. 134–157.
5. Беспалько В. П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения / В. П. Беспалько. — М.: Педагогика, 1995. — 336 с.
6. Васильева О. С. Психология здоровья человека: эталоны, представления, установки. / О. С. Васильева, Ф. Р. Филатов. — М.: Академия, 2001. — 462 с.
7. Василенко Л. Б. Проект паспорта кабинета «Основы здоровья та безпеки» / збірник нормативних документів з питань формування основ здоров'я

та безпеки : метод. посіб. для вчителів / Л. Б. Василенко. — Х. : Скорпіон, 2006. — С. 3–71.

8. Васянович Г. П. Морально-правова відповідальність педагога (прогностичний аспект) / Г. Васянович // Педагогіка і психологія професійної освіти. — 1998. — № 3. — С. 172–180.

9. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века (в поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / Б. С. Гершунский. — М. : Интер Диалект, 1997. — 697 с.

10. Дурай-Новакова К. М. Формирование профессиональной готовности к педагогической деятельности : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 «Общая педагогика и история педагогики» / К. М. Дурай-Новакова. — М., 1983. — 32 с.

11. Дьяченко М. И. Психологические проблемы готовности к деятельности / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. — Минск : Изд-во БГУ, 1976. — 175 с.

12. Жабокрицька О. В. Гуманізація освіти і виховання основ здорового способу життя підлітків // Наукові записки. — Випуск 38. — Серія: Педагогічні науки. Засоби реалізації сучасних технологій навчання — Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2001. — С. 66–69.

13. Загвязинский В. И. Методология и методика педагогических исследований / В. И. Загвязинский : учеб. пособие. — Тюмень : Изд-во Тюм. гос. ун-та, 1976. — 85 с.

14. Кириленко С. В. Розвиток педагогічних технологій формування культури здоров'я старшокласників // Рідна школа. — 2003. — №11 (886). — С. 50–55.

15. Кондрашова Л. В. Морально-психологічна готовність студента до вчительської діяльності / Л. В. Кондрашова. — К. : Вища школа, 1987. — 54 с.

16. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова та ін. — К. : Знання, 2005. — 399 с.

17. Лук'янова Ю. С. Формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до використання здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Ю. С. Лук'янова. — Х., 2011. — С. 178–219.

18. Матафонова О. И. Подготовка педагогов в системе повышения квалификации к осуществлению здоровьесберегающей деятельности в образовательных учреждениях : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Матафонова Ольга Ивановна. — Чита, 2008. — 23 с.

19. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посібник. — 5-е вид., допов. і перероб. / Н. Є. Мойсеюк. — К. : [б. в.], 2007. — 656 с.

20. Немов Р. С. Психология : учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений / Р. С. Немов. — М. : Просвещение, 1995. — 496 с.

21. Поліщук Н. М. Основні стратегії розвитку здоров'язбережувальної компетентності учнів основної школи / Н. М. Поліщук // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. — Київ–Вінниця, 2012. — № 73. — Ч. 1. — С. 152-156.

22. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності / В. А. Семиченко : навч. посіб. — К. : Вища школа, 2004. — 335 с.

23. Сисоєва С. О. Технологізація освітньої діяльності в умовах непевної професійної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : [монографія] / [С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик та ін.] / за заг. ред. І. А. Зязюна. — К. : Віпол, 2000. — С. 249–273.

24. Слостенин В. А. Професійно-педагогічна підготовка сучасного вчителя / В. А. Слостенин // Советская педагогика. — 1991. — № 10. — С. 79–85.

25. Шавир П. А. Психологія професійного самоопределення в ранній юності / П. А. Шавир. — М. : Педагогика, 1981. — 95 с.

Корженко И. А. Исследование ценностно-мотивационной составляющей готовности будущих учителей основ здоровья к применению здоровьесберегающих технологий

Раскрыта сущность ценностно-мотивационной составляющей готовности будущих учителей основ здоровья к применению здоровьесберегающих технологий. Представлены результаты экспериментального исследования познавательного интереса учителей-практиков и будущих учителей основ здоровья к вопросам применения здоровьесберегающих технологий. Для оценки ценностно-мотивационной составляющей была использована разработанная Ю. С. Лукьяновой анкета «Интерес к использованию здоровьесберегающих технологий» в собственной модификации. Анализ результатов исследования свидетельствует о том, что 60% учителей основ здоровья имеют ситуативный уровень интереса, 33% опрошенных проявляют устойчивый уровень, у 7% учителей выявлено отсутствие интереса к применению здоровьесберегающих технологий в профессиональной деятельности. Анализ сформированности уровня интереса будущих учителей основ здоровья свидетельствует о том, что во всех экспериментальных группах преобладает ситуативный интерес к применению здоровьесберегающих технологий (60% респондентов).

Ключевые слова: здоровьесберегающие технологии, учителя, здоровье, готовность, ценностно-мотивационная составляющая.

Korzhenko I. The research of the value-motivational component of future health basics teachers towards implementation of health preserving technologies

The paper deals with to clarify the nature of value-motivational component of future health basics teachers towards implementation of health preserving technologies. Much attention is given to experimental study of cognitive interest practicing teachers and future health basics teachers towards implementation of health preserving technologies. For evaluation of the value-motivational component we used a form developed by Ju. S. Luk'janova "The interest to the health-saving technologies application" in personal modification. The analysis of the provided information argues that 60% of health basics teachers show situational interest, 33% of the interviewed showed stable interest, 7% of the teachers had no interest to the health-saving technologies application in professional activity.

The analysis of the formation interest of the future health basics teachers for the health-saving technologies application shows that situational interest prevails in all experimental groups (60% respondents).

Key words: Health preserving technologies, health basics teachers, value-motivational component of future health basics teachers.

REFERENCES

1. Abdullina O A. Monitoring kachestva professional'noj podgotovki [Monitoring the quality of professional training] / O. A. Abdullina // Vyshee obrazovanie v Rossii. — 1998. — № 3. — S. 35–39.
2. Andreev V. I. Ehvrsticheskoe programmirovaniye uchebno-issledovatel'skoj deyatel'nosti [Heuristic programming of teaching and research activities] / V. I. Andreev. — M. : Vysshaya shkola, 1981. — 240 s.
3. Andreeva G. M. Sotsial'naya psikhologiya: ucheb. dlya studentov vuzov, obuchayushhikhsya po napravleniyu i spetsial'nosti «Psikhologiya» [Social Psychology: a textbook. for students of universities, enrolled in the direction and specialty «Psychology»] / G. M. Andreeva. — M. : Aspekt Press, 2008. — 363 s.
4. Ball G. O. Gumanizaciya zagal'noyi ta profesijnoyi osvity': suspil'na aktual'nist' i psy'xologo-pedagogichni oriyenty'ry' [Humanization of general and professional education, social urgency and psycho-pedagogical guidance] / G. O. Ball // Neperervna profesijna osvita: problemy', poshuky', perspekty'vy': monografiya / za red. I. A. Zyazyuna. — K. : Vy'd-vo „Vipol”, 2000. — S. 134-157.
5. Bessel'ko V. P. Pedagogika i progressivnye tekhnologii obucheniya [Pedagogy and progressive learning technologies] / V. P. Bessel'ko. — M. : Pedagogika, 1995. — 336 s.
6. Vasil'eva O. S. Psikhologiya zdorov'ya cheloveka: ehtalony, predstavleniya, ustanovki. [The psychology of human health: standards, performance, facility] / O. S. Vasil'eva, F. R. Filatov. — M. : Akademiya, 2001. — 462 p.

7. Vasy'lenko L. B. Proekt pasportu kabineta „Osnovy' zdorov'ya ta bezpeky'” [The project of the cabinet passport „Fundamentals of health and safety’”] / zbirny'k normaty'vny'x dokumentiv z py'tan' formuvannya osnov zdorov'ya ta bezpeky': metod. posib. dlya vchy'teliv / L. B. Vasy'lenko. — X. : Skorpion, 2006. — S. 3-71.

8. Vasyanovy`ch G. P. Moral`no-pravova vidpovidal`nist` pedagoga (prognosty`chny`j aspekt) [The moral and legal responsibility of the teacher (prognostic aspect)] / G. Vasyanovy`ch // Pedagogika i psy`xologiya profesijnoi osvity`. — 1998. — № 3. — S. 172–180.

9. Gershunskij B. S. Filosofiya obrazovaniya dlya XXI veka (v poiskakh praktiko-orientirovannykh obrazovatel`nykh kontseptsij) [Philosophy of Education for the XXI century (in search of practical-oriented educational concepts)] / B. S. Gershunskij. — M. : Inter Dialekt, 1997. — 697 s.

10. Duraj-Novakova K. M. Formirovanie professional'noj gotovnosti k pedagogicheskoy deyatel'nosti [Formation of professional readiness for pedagogical activity] : avtoref. dis. ... d-ra pedag. Nauk : 13.00.01 „Obshhaya pedagogika i istoriya pedagogiki” / K. M. Duraj-Novakova. — M., 1983. — 32 s.

11. D'yachenko M. I. Psikhologicheskie problemy gotovnosti k deyatel'nosti [Psychological problems readiness for activities] / M. I. D'yachenko, L. A. Kandybovich. — Minsk : Izd-vo BGU, 1976. — 175 p.

12. Zhabokry`cz`ka O. V. Gumanizaciya osvity` i vy`xovannya osnov zdorovogo sposobu zhy`ttya pidlitkiv [Humanization of education and training teenagers the basics of a healthy lifestyle] // Naukovi zapy`sky`. — Vy`pusk 38. — Seriya: Pedagogichni nauky`. Zasoby` realizaciyi suchasny`x texnologij navchannya — Kirovograd : RVCz KDPU im. V. Vy`nny`chenka, 2001. — S. 66-69.

13. Zagvyazinskij V. I. Metodologiya i metodika pedagogicheskikh issledovanij [Methodology and methods of pedagogical researches] : uchebnoe posobie / V. I. Zagvyazinskij — Tyumen' : Izd-vo Tyum. gos. un-ta, 1976. — 85 s.

14. Ky`ry`lenko S. V. Rozvy`tok pedagogichny`x texnologij formuvannya kul`tury` zdorov'ya starshoklasny`kiv [The development of educational technologies formation of senior pupils health culture] // Ridna shkola. — 2003. — № 11 (886). — S. 50–55.

15. Kondrashova L. V. Moral'no-psy`xologichna gotovnist' studenta do vchy'tel's'koyi diyal'nosti [The moral and psychological readiness of the student to teacher activity] / L. V. Kondrashova. — K. : Vy'shha shkola, 1987. — 54 s.

16. Kurlyand Z. N. Pedagogika vy'shhoyi shkoly' [Pedagogy of higher school] : navch. posib. / Z. N. Kurlyand, R. I. Xmelyuk, A. V. Semenova ta in. — K. : Znannya, 2005. — 399 s.

17. Luk'yanova Yu. S. Formuvannya gotovnosti majbutnix inzheneriv-pedagogiv do vy`kory'stannya zdorov'yazberezhuval'ny`x texnologij u profesijnij diyal'nosti [Formation readiness of the future engineers-teachers to use the healthkeeping technology in professional activity] : dy's. ... kand. ped. nauk : 13.00.04

„Teoriya i metodyka profesiynoyi osvity” / Luk’yanova Yu. S. — X., 2011. — S. 178–219.

18. Matafonova O. I. Podgotovka pedagogov v sisteme povysheniya kvalifikatsii k osushhestvleniyu zdorov’esberegayushhej deyatel’nosti v obrazovatel’nykh uchrezhdeniyakh [The training of teachers in the system for the implementation healthkeeping activities in educational institutions]: avtoref. dis. na soiskanie uchen. stepeni kand. pedag. nauk: spets. 13.00.08 «Teoriya i metodika professional’nogo obrazovaniya» / Matafonova Ol’ha Ivanovna. — Chita, 2008. — 23 s.

19. Mojsenyuk N. Ye. Pedagogika [Pedagogy]: navch. posibny’k. — 5-e vy’d., dopov. i pererob. / N. Ye. Mojsenyuk. — K., 2007. — 656 s.

20. Nemov R. S. Psikhologiya [Psychology]: ucheb. dlya stud. vyssh. ped. ucheb. zavedenij / R. S. Nemov. — M. : Prosveshhenie, 1995. — 496 p.

21. Polishhuk N. M. Osnovni strategiyi rozvy`tku zdorov’yazberezhuval`noyi kompetentnosti uchniv osnovnoyi shkoly` [The main development strategies healthkeeping competence of secondary school pupils] / N. M. Polishhuk // Novi tekhnologiyi navchannya : nauk.-metod. zb. — Ky`yiv–Vinny`cya, 2012. — № 73. — Ch. 1. — S. 152–156.

22. Semy’chenko V. A. Psy`xologiya pedagogichnoyi diyal’nosti [Psychology of pedagogical activity] : navch. posib. / V. A. Semy’chenko — K. : Vy’ssha shkola, 2004. — 335 s.

23 Sy’soyeva S. O. Tekhnologizaciya osvitn’oyi diyal’nosti v umovax nepevnoyi profesijnoyi osvity’ [Technologization of educational activity in the conditions of uncertain professional education] // Neperervna profesijna osvita: problemy’, poshuky’, perspekty’vy’: [monografiya] / [S. O. Sy’soyeva, A. M. Aleksyuk, P. M. Volovy’k ta in.] / za zag. red. I. A. Zyazyuna. — K. : Vipol, 2000. — S. 249-273.

24. Slastenin V. A. Professional’no-pedagogicheskaya podgotovka sovremennogo uchitelya [Professionally-pedagogical training the modern teacher] / V. A. Slastenin // Sovetskaya pedagogika. — 1991. — № 10. — S. 79–85.

25. Shavir P. A. Psikhologiya professional’nogo samoopredeleniya v rannej yunosti [The psychology of professional self-determination in early adolescence] / P. A. Shavir. — M. : Pedagogika, 1981. — 95 s.